

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת חיי שרה תשע"ז

עלון מס' 37

בס"ד

הנותן ליעף כוח חלק ב'

תקציר הפרקים הקודמים

הנערים יצאו לחופשת סוף שנה, גנבים שבאו לפרוץ לחממות של אלעזר, דודו של מתן, שברו את החממות, ולכן היה צורך לקטוף את הירקות במהירות, לפני שיתקלקלו ע"י השמש, הבחורים התנדבו לסייע במשימה, הנערים התכוונו ליום עבודה בחממות כשלתע עצרה משאית ליד החממות ומתוכה יצאו שני גברים חסונים

קטן עלינו, כי יש לנו אמונה בקב"ה שהוא עוזר לנו" – "טוב אתה צודק" אמר אלעזר "בקיצור, משה אמר שבגלל שהם חייבים לספק ללקוח שלהם את הסחורה במהירות, הם מבקשים שנמייין להם את העגבניות לפי שלושה סוגים, עגבניות גדולות, קטנות ועגבניות שהם מבושלות מאד, אז מה אתם אומרים יש מצב?" – "רגע" קטע משה את דבריו של אלעזר "שכחת להגיד להם שעל המיין אנחנו משלמים בנפרד" – "נכון, סגרנו שאת כל הכסף על המיין אני מעביר לכם, ותוכלו להשתמש בו כרצונכם" – "יאללה חבר'ה" קרא נחום "הזמן קצר והמלאכה מרובה" – "טוב, אני מבין שאתם מסכימים" קרא אלעזר, בזמן שכל החבורה כבר שעתה לכיוון ארגזי העגבניות,

בזמן שהילדים התחילו למיין את העגבניות שאל עידו "מעניין אם בשבת מותר למיין עגבניות?" – "אני חושב שמותר" קרא אליאב "כי סוף סוף אנחנו לא עושים שום פעולה" – אבל אני

שמעתי" הכריז נתן "שאסור למיין בשבת" וכך התפתח לו וויכוח בין הנערים זה אומר בכה וזה אומר בכה, לשמע הוויכוח הקולני קרב אליהם אלעזר "הי חבר'ה מה הצעקות הללו?" – "יש פה מחלוקת רצינית" השיב מתן "האם מותר למיין עגבניות בשבת" – "אני מאד שמח שאתם עוסקים בתורה גם בשעת העבודה, אבל שתדעו שאלה זו קשורה להלכות בורר, שזהו נושא מאד חשוב בהלכות שבת, ויש בו הרבה פרטים, ומצד שני זה נושא מאד מצוי שכל אחד מאתנו חייב להיזהר בו, יש לי רעיון, עוד מעט אני הולך לרב חזקיה על מנת לקבל

ממנו את האישור לעגבניות, אם תרצו אשאל אותו אם הוא מוכן להעביר לכם שיעור בהלכות בורר היום בערב" – "ברור שאנחנו רוצים ללמוד הלכות בורר" קראו כולם" – "סבבה" השיב אלעזר "א"כ אני בעז"ה אדבר עם הרב חזקיה, ובינתיים כדי שנתקתק את העבודה, גם ככה התחלנו היום לעבוד מאוחר"

בערב התכנסו כולם בחדר הלימוד, שלידי בית הכנסת, הרב חזקיה נכנס עם חבילת דפים בידו, הוא הניח אותם על השולחן, אחר פתח ואמר "אז כמו שביקשתם, הנני מוכן ומזומן ללמוד יחד אתכם על מלאכת בורר, אני כל כך שמח שהעלתם את הנושא, כי זה אחד הדברים שבקלות ניתן להיכשל בו ח"ו בשבת, למי שלא לומד את ההלכות הקשורות אליו טוב טוב, לדוגמא כיצד אוכלים עוף בשבת, או האם ניתן לפצח גרעינים בשבת, הרי סוף סוף אנחנו בוררים בין הגרעין לקליפה, וכמו שאתם כבר מתחילים בטח להבין, שישנם הרבה מאד פעולות שכמעט כל אדם מבצע אותם בשבת, שמלאכת בורר קשורה אליו, אז בואו

שני האנשים שיצאו מהמשאית התקרבו לחבורה ושאלו "מי כאן אלעזר?" אלעזר התקרב לעברם הושיט את ידו לאחד מהם ואמר "אני אלעזר, מי אתם" – "נעים מאד, אני משה, דיברתי איתך בטלפון ביום שישי" – "אה, נכון, עכשיו אני נזכר" אמר אלעזר "אבל אמרת שתחזור אלי, ולא חזרת" – "דווקא כן חזרתי אבל לא ענית" – "באמת?" התפלא אלעזר "מזרז איך לא שמתי לב, בד"כ הטלפון הנייד צמוד אלי, רגע בעצם מתי התקשרת?" שאל אלעזר "אתמול בערב" ענה משה "מיד בצאת השבת" ונחום אמר בצחוק "לפי איזה צאת שבת? הגאונים או רבינו תם?" האיש שבא עם משה פנה אל נחום ואמר "לא ידעתי שיש כמה זמנים לצאת שבת, חשבתי רק שיש הבדל בגלל מקומות הישוב השונים, אבל לא ידעתי שיש עוד זמנים אחרים" – "זה בסדר" הרגיע אותו נחום "גם אנחנו לא ידענו על כך, עד אתמול, כשלמדנו על צאת השבת עפ"י שיטת רבינו תם" – "טוב הבנתי מה קרה" אמר אלעזר

"בטח התקשרתם בזמן שאצלנו היה שבת, כי אנחנו מוציאים את השבת יותר מאוחר, ואתמול עוד ישבנו עד מאוחר במלווה מלכה, ולכן לא שמתי לב שהתקשרת, בכל מקרה מה רצונכם בסוף?" – "ת'שמע" אמר משה "קודם כל תכיר זה מנשה אחי" – "נעים מאד" אמר אלעזר והושיט את ידו ללחוץ את ידו של מנשה "אז ככה" המשיך משה ואמר "אנחנו שנינו מהצפון, והודמנה לנו עיסקה מצוינת שמישהו הזמין

כמות אדירה של עגבניות שרי, שיש לספקם עד היום אחה"צ, אבל התנאי שחייבים להביא אישור מרב שהעגבניות שמרו שבת כל החבורה פרצה בצחוק גדול "סתם, אני צוחק, צריך אישור מרב שהעגבניות לא נקטפו בשבת, ולאחר בירור שעשינו שמענו עליך, שאצלך ניתן להשיג סחורה טובה, ובגלל שאתה שומר שבת בעצמך מסתמא גם אישור תוכל להשיג, ואל תדאג אנחנו מוכנים לשלם כמו שצריך" – "א"כ אמר אלעזר בואו למשרד ונסגור את העניינים" והשלושה פנו למשרדו של אלעזר.

לאחר זמן לא רב, יצאו השלושה מהמשרד, ואלעזר פנה לבחורים "חברים יקרים, ישתבח שמו לעד של מלך מלכי המלכים, הקב"ה דאג שכל העבודה שלנו לא תרד לטמיון, ושלח לנו את משה ומנשה שקנו את כל העגבניות שקטפתם" – "יש צהלו כולם ומחאו כפיים" כן אני מבין את השמחה שלכם" אמר אלעזר "אבל יש לנו עדיין אתגר קטן, והשאלה אם תוכלו לעמוד בו" – "נו אלעזר, דבר כבר" דחק בו מתן "הרי אתה יודע שהכל

עושים? העיר אליאב – "הערה נפלאה אליאב" שיבח הרב חזקיה והוסיף "אני אוסיף לך עוד מציאות דומה למה שהזכרת, לדוגמה אם אני רוצה לאכול תפוז, אני הייב לקלף את הקליפה עד שאגיע אל הפרי עצמו" – נו, אז באמת הרב מה עושים? הקשה אליאב – "לדברים מעין אלו ההלכה אומרת שמותר לקלף פירות אם אוכל לאלתר. (רמ"א שכא, יט) ולמרות שמוציא את הפסולת מתוך האוכל, מאחר שזו דרך האכילה, ואי אפשר להגיע לתוכו של הפרי ללא קילוף, הרי זה מותר. (ביאור הלכה שם) וכן הדין לגבי פיצוח גרעינים שמותר לפצח בתנאי שמפצחים מעט מעט ואוכלים, אך פיצוח של כמות רבה, או פיצוח על מנת לאכול יותר מאוחר אסורה.

נתחיל ברשותכם מההתחלה. מכך שהתורה סמכה את מצוות בנין המשכן לשמירת השבת, (שמות לא, יג; לה, ב ורש"י שם) למדו חז"ל את כל ל"ט המלאכות האסורות בשבת. (שבת עג ע"ב) אחת מהן היא מלאכת בורר. ישנה מחלוקת בין הגאונים והראשונים כיצד התבטאה מלאכת הברירה במשכן, יש אומרים שמלאכת הברירה הייתה בכך שבררו חיטים למנחת התמיד ולחביתין, ויש אומרים שמלאכה זו הייתה כשהפרידו את החלקים הרצויים של הסממנים מהחלקים הבלתי רצויים, בכל מקרה הגדרתה היא ברירת דבר רצוי מדבר אחר, לא רצוי, ועפ"י הנ"ל קבעו חכמים כי אסור לברור פסולת מאוכל.

וכן יש לזכור שהקליפות לאחר הפיצוח הן מוקצות ואין לטלטלן". (שש"כ ג, לה)

"הרב, אם הזכרת קילוף פירות, מה לגבי קילוף ירקות? האם מותר להשתמש בקולפן בשבת לצורך קילוף מלפפון לדוגמא?" שאל אליהו

והרב חזקיה ענה "יש המתירים אף להשתמש בקולפן (ילקוט יוסף). ויש מחלקים בין קליפה שרוב בני האדם אוכלים אותה, שמותר לקלף עם קולפן, לבין קליפה שרוב בני אדם אינם אוכלים אותה, ואסור לקלף ע"י קולפן אלא רק ע"י סכין רגילה. (שש"כ ג, ל - לא)

עכשיו נעבור לעוד דוגמא שמצויה, אדם שרוצה לאכול עוף בשבת, כיצד ינהג הורדת העור – מותרת כדין קילוף. הפרדת הבשר מהעצמות, לכתחילה יש להשתדל להוציא את הבשר מהעצמות, ולא את העצמות מהבשר, אם קשה הדבר, מותר תוך כדי אכילה גם להוציא את העצמות, ובעיקר אם יש על העצמות מעט בשר הדבר יותר קל להיתר. (ביאור הלכה סימן שיט ד"ה מתוך אוכל)

"הרב, עלתה לנו שאלה, האם מותר למיין עגבניות בשבת? כמו שביצענו היום בחממה"

–"ראשית, לפני שאענה" אמר הרב חזקיה "ברצוני לשבח אתכם על עזרתכם הרבה, דעו לכם, שאלעזר ממש מבסוט מהעבודה שלכם, עכשיו לשאלתכם, לגבי ברירת עגבניות – אסור להוציא את העגבניות הרקובות, אלא יש להוציא רק את העגבניות הראויות לאכילה, ולאכול אותם מיד. (שו"ע שיט,א, ד) ברירת עגבניות קטנות או גדולות מותרת. כי העגבניות כולן נחשבות ממין אחד וגודלן השונה אינו מחשיבן לשני סוגים ולתערובת של שני מינים. (תרומת הדשן הובא ברמ"א שיט, ג)

עכשיו אשאל אתכם שאלה, מה אתם חושבים, האם מלאכת בורר קיימת רק באוכל או גם בחפצים אחרים?..

"אז איך בכל זאת אנחנו יכולים לאכול?" שאל נחום – "ע"י כך" ענה הרב חזקיה "שאנחנו מוציאים את האוכל מתוך הפסולת, ולא להיפך, אבל חכמים גם קבעו, שיש צורך בשלושה תנאים, כדי שנוכל לברור דבר מתוך דבר בשבת, הראשון כמו שהזכרנו שנוציא את האוכל מתוך הפסולת (פסולת = דבר שאין אנו חפצים לאוכלו) התנאי השני הוא, שהברירה תעשה ביד ולא ע"י כלי כגון נפה וכד' והתנאי השלישי והאחרון הוא שהברירה תעשה לאלתר הנה יש לי כאן דפים שהכנתי שמסכמים את הנושא" (ראה תמונה) הרב חזקיה החל לחלק את הדפים בין הנערים

"מה נקרא לאלתר עשר דקות, חצי שעה, שעה?" שאל עידו "שאלה מצוינת" נענה הרב חזקיה "אבל התשובה היא קצת מורכבת, אז תתפסו ראש, הגדרת הזמן המותר הנקרא לאלתר – כוונתו לכל מה שבורר לצורך אותה סעודה שהולך לאכול מיד. (רמ"א שיט, א)

כלומר לאלתר לא מוגדר בשעות או דקות אלא בזמן הסביר שבו האדם מכין ומתכוון הוא אל סעודתו לדוגמא אם אני רוצה לאכול סלט ביצים בסעודה שלישית שתתקיים בשעה שש אסור לקלף את הביצים בשעה שתיים כי זה לא נקרא סמוך לסעודה שכן בד"כ אדם מתחיל להכין את הסעודה כמה דקות לפני שהיא מתחילה, אך עדיין שימו לב שאני לא נוקט בזמן על השעון שכן זה משתנה בין אדם לאדם אך הכלל הבסיסי הוא שזה צריך להיות סמוך לסעודה.

"הרב, מה הבעיה בקילוף הביצים?" שאל נחום והרב חזקיה ענה "כמו שאמרתי לכם, שימו לב כמה פעולות שאנו מבצעים שיש בהם משום בורר, וכך גם בקילוף הביצים הפרדת הקליפה מהביצה זוהי מלאכת בורר, שכן אנו מוציאים את תוכן הביצה מתוך הקליפה, שהיא הפסולת, "אבל הרב, בביצה אנחנו לא מוציאים את האוכל מהפסולת, שכן כדי להגיע לביצה יש קודם לקלף לפחות חלק מהפסולת, ולהפריד אותה מהאוכל, אז מה

העלון מוקדש השבוע לעילוי זשומת
הרה"ק רבי דוד שלמה ב"ר ירחמיאל (ערבי זזל) - כ"ב מר זשולן
הרה"ק גדליה משה ב"ר שלמה האדמו"ר מזוהדיל זצוק"ל ז"ע - כ"ד מר זשולן